

DECIZIE

08 iunie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ  
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul: Iulia Sîrcu

Judecătorii: Tamara Chișca-Doneva, Mariana Pitic, Nicolae Craiu, Iurie Bejenaru

examinînd în ședință publică recursul declarat de către Mocanu Serghei,  
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Mocanu  
Serghei împotriva Ministerului Finanțelor al R. Moldova privind constatarea  
încălțării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei și repararea  
prejudiciului moral cauzat,

împotriva hotărîrii Curții de Apel Chișinău din 21 decembrie 2012 prin care s-a  
respins acțiunea ca fiind neîntemeiată,

c o n s t a t ă

La 06 august 2012, Mocanu Serghei s-a adresat cu cerere de chemare în judecată  
împotriva Ministerului Finanțelor al R. Moldova, prin care a solicitat constatarea  
încălțării dreptului său la examinarea în termen rezonabil a cauzei intentată la cererea  
sa împotriva Ministerului Finanțelor privind constatarea încălțării dreptului său la  
executarea în termen rezonabil a hotărîrii Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău nr.2-  
1804/2007 din 22 iunie 2007 și a încasa din contul bugetului de stat prin intermediul  
Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul său cu titlu de prejudiciu material în sumă  
de 18 169,96 lei și cu titlu de prejudiciu moral în mărime de 30 000 lei, precum și  
încasarea prin prezenta acțiune cu titlu de prejudiciu moral suma de 40 000 lei.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că la data de 15 august 2011 a depus  
la Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău o cerere de chemare în judecată împotriva  
Ministerului Finanțelor a R. Moldova privind constatarea încălțării dreptului său la  
executarea în termen rezonabil a hotărîrii Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău nr.2-  
1804/2007 din 22 iunie 2007 și încasarea din contul Ministerului Finanțelor cu titlu  
de prejudiciu material în sumă de 18 169,96 lei și cu titlu de prejudiciu moral în sumă  
de 30 000 lei.

Mai menționează că ședințele judiciare pe cauza dată au fost amînate de mai  
multe ori din motivul lipsei raportului executorului judecătoresc, la 14.02.2012 cauza  
a fost examinată prin hotărîre, iar la 06.03.2012 a primit hotărîrea motivată.

Hotărîrea Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău din 14.02.2012, a atacat-o cu  
recurs la 13.03.2012, recurs care a fost respins la 18.04.2012 prin decizia Curții de  
Apel Chișinău, menținîndu-se hotărîrea primei instanțe.

Consideră că dreptul său la examinarea pricinii într-un termen rezonabil, a fost încălcat prin durata excesivă a procesului de 183 zile, din care considerente s-a adresat în instanța de judecată cu cererea privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei.

Prin hotărârea Curții de Apel Chișinău din 21 decembrie 2012 s-a respins acțiunea ca fiind neîntemeiată

La 15 februarie 2013 Mocanu Serghei a declarat recurs în termen, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În susținerea recursului s-a invocat dezacordul cu hotărârea contestată, considerându-o neîntemeiată și ilegală, prin faptul că nu au fost constatate și elucidate pe deplin toate circumstanțele cauzei și au fost încălcate și aplicate în mod eronat normele de drept material și procedural.

În acest sens, susține recurentul că nu a avut parte de un proces echitabil în sensul art. 6 CEDO.

La fel, indică că în conformitate cu art. 4 alin.(4) din Legea RM nr.87 din 21 aprilie 2011 cererea de chemare în judecată se examinează de instanța de judecată sesizată în cel mult 3 luni de la depunerea sa.

Prin urmare invocă recurentul Mocanu Serghei că dreptul său la examinarea pricinii într-un termen rezonabil a fost încălcat prin durata excesivă a procesului de 183 zile.

În cadrul ședinței de judecată recurentul Mocanu Serghei a susținut recursul înaintat la 15 februarie 2013, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În cadrul ședinței de judecată reprezentantul Ministerului Finanțelor, Bîrca Serghei împuternicit prin procura nr.19-09/113 din 28 ianuarie 2016 a solicitat respingerea recursului depus de Mocanu Serghei la 15 februarie 2013 ca fiind neîntemeiat.

Verificînd în limitele invocate în recurs legalitatea hotărârii atacate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral hotărârea primei instanțe din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. b) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărâre.

În conformitate cu art. 2 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Actele cauzei atestă că, recurentul Mocanu Serghei la 15 august 2011 s-a adresat cu cerere Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău împotriva Ministerului

Finanțelor a R. Moldova privind constatarea încălcării dreptului său la executarea în termen rezonabil a hotărîrii Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău nr.2-1804/2007 din 22 iunie 2007 și încasarea din contul Ministerului Finanțelor a RM cu titlu de prejudiciu material în sumă de 18 169,96 lei și cu titlu de prejudiciu moral în sumă de 30 000 lei.

Prin hotărîrea Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău din 14 februarie 2012 acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Considerînd că a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a cererii din 15 august 2011, reclamantul Mocanu Serghei la 06 august 2012 s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor al R. Moldova, solicitînd instanței de judecată constatarea faptului încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză, prin hotărîrea Curții de Apel Chișinău din 21 decembrie 2012 s-a respins acțiunea ca fiind neîntemeiată.

În opinia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ, hotărîrea adoptată în pricină civilă nu pot fi menținută, deoarece concluziile expuse în acestea contravin circumstanțelor pricinii, iar litigiul a fost soluționat cu interpretarea eronată a normelor de drept material.

În acest context, instanța de recurs reține perioada de referință a procedurii judiciare începînd cu 15 august 2011 - ziua adresării cu cerere de chemare în judecată, și pînă la 14 februarie 2012 - pronunțarea hotărîrii Judecătorei Rîșcani, mun. Chișinău. Astfel, pricina dată s-a aflat pe rolul instanței de judecată 183 zile.

Potrivit art.192 alin.(1) CPC, pricinile civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sînt: complexitatea pricinii, comportamentul părților în proces, conduita instanței judecătorești. Respectarea termenului rezonabil de judecare a pricinii se asigură de către instanță.

Conform art. 192 alin. (2) CPC, pricinile privind încasarea pensiei de întreținere, apărarea drepturilor și intereselor minorului, repararea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces, litigiile de muncă, contestarea actelor normative, a hotărîrilor, acțiunilor sau inacțiunilor autorităților publice, ale altor organe și organizații, ale persoanelor oficiale și funcționarilor publici se judecă de urgență și în mod prioritar.

Totodată, în conformitate cu art. 4 alin.(4) din Legea RM nr.87 din 21 aprilie 2011 cererea de chemare în judecată se examinează de instanța de judecată sesizată în cel mult 3 luni de la depunerea sa.

Prin urmare, instanța de recurs menționează că dreptul recurentului Mocanu Serghei la examinarea pricinii în primă instanță într-un termen rezonabil a fost încălcat prin durata excesivă a procesului de 183 zile.

În acest sens, Colegiul notează că, respectarea termenelor procesuale rezonabile de examinare a pricinilor civile trebuie să constituie o garanție a asigurării soluționării în mod rapid a cauzelor, a restabilirii drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și intereselor cetățenilor.

Mai mult decît atît, în corespundere cu Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, fiecare are dreptul în mod echitabil, public, la examinarea procesului în termen rezonabil de către o instanță independentă și imparțială stabilită prin Lege (§1 art.6 al Convenției).

Tot aici, este de menționat faptul că termenul rezonabil trebuie raportat la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanței, precum și exercitarea căilor de atac.

În contextul dat, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa a instituit anumite criterii de apreciere a noțiunii de termen rezonabil (cauzele Josan, § 18, Mazepa, § 42, Holomiov, § 137) și anume: complexitatea cauzei, care se apreciază după caz și individual (se va ține cont de natura obiectului litigiului, precum și faptul dacă acțiunea a cuprins doar un singur obiect sau a fost conexe mai multe obiecte și/sau cereri, inclusiv ale unor persoane terțe); comportamentul părților, care include aprecierea comportamentului reclamantului. Se va aprecia bona/mala fides a tuturor părților implicate în proces, inclusiv existența unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, consecutivitatea ședințelor, planificarea unei ordini a ședințelor cu pauze îndelungate etc.

La fel, trebuie luat în considerare și comportamentul autorităților (a instanțelor de judecată sau a organelor abilitate implicate în proces); miza (interesul) pentru reclamant, care relevă importanța sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen nerezonabil.

Este de reținut că, deși legislația internă nu oferă o descifrare a noțiunii de „termen rezonabil”, se accentuează că prin obligarea respectării unui astfel de termen pentru îndeplinirea actului justiției atât normele naționale cât și cele internaționale invocă administrarea justiției fără întârzieri neconforme de natură a-i compromite eficacitatea și responsabilitatea, statul fiind responsabil pentru activitatea autorităților publice, inclusiv a instanțelor judecătorești.

Subsecvent celor menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că la examinarea cererii de chemare în judecată depusă de către Mocanu Serghei la 05 august 2011, a fost depășit termenul rezonabil pentru examinarea cauzei, iar în corespundere cu art. 192 alin. (2) CPC, astfel de litigii se examinează în mod prioritar.

La caz, nu pot fi reținute concluziile primei instanțe precum că, examinarea cauzei pe o durată de aproximativ 7 luni, s-a datorat în mare parte comportamentului părților în proces, dat fiind că, normele enunțate supra îi garantează părții examinarea pricinii într-un termen rezonabil, iar încălcarea acestora nu poate fi pusă pe seama părții, chiar și în condițiile când amânarea pricinii a avut loc la solicitarea justițiabilului, care și pretinde încălcarea acestui drept.

În astfel de circumstanțe, Colegiul constată încălcarea termenului de examinare a cererii din 06 august 2012, prin care Mocanu Serghei a solicitat constatarea încălcării dreptului său la examinarea în termen rezonabil a cauzei intentată la cererea sa împotriva Ministerului Finanțelor privind constatarea încălcării dreptului său la executarea în termen rezonabil a hotărârii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău nr.2-1804/2007 din 22 iunie 2007 și a încasa din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul său cu titlu de prejudiciu material în sumă de 18 169,96 lei și cu titlu de prejudiciu moral în mărime de 30 000 lei, precum și încasarea prin prezenta acțiune cu titlu de prejudiciu moral în sumă de 40 000 lei.

În conformitate cu art. 2 alin. (2) și (3) al Legii nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare *reclamant*).

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărîrilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Conform alin. (6) al legii menționate, mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

În materia duratei nerezonabile a procedurilor judiciare, vine jurisprudența CEDO în cazul SRL „Deservire” vs Moldova, unde Curtea a acordat cu titlu de prejudiciu moral suma de 600 euro pentru violarea art. 6 § 1, în ceea ce privește durata procedurilor timp de 6 ani și în cazul Cravcenco vs Moldova, unde Curtea a acordat suma de 3000 euro pentru 10 ani.

În același timp, Colegiul reține și faptul că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie stabilit astfel, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

Prin urmare, avînd în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, instanța de recurs consideră necesar de a încasa de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor cu titlul de prejudiciu moral în beneficiul lui Mocanu Serghei suma de 3 000 lei, sumă care în opinia instanței, poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce la o satisfacție echitabilă recurentului Mocanu Serghei și care este una corelativă cu practica judiciară în cazuri similare.

Respectiv, nu poate fi admisă solicitarea recurentului Mocanu Serghei privind încasarea prejudiciului moral în mărime de 40 000 lei, pentru încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, deoarece în opinia instanței de recurs este o sumă excesivă și vădit exagerată.

În consecința celor relatate, Colegiul precizează că instanța ierarhic inferioară incorect a apreciat circumstanțele cauzei, ceea ce a dus la adoptarea unei soluții contrar normelor de drept material, în condițiile când termenul rezonabil admis de legislator a fost depășit.

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că hotărîrea instanței de apel a fost adoptată cu încălcarea normelor de drept material, iar argumentele invocate de recurent sînt întemeiate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa hotărîrea instanței de apel, cu pronunțarea unei noi hotărîri de admitere parțială a cererii de chemare în judecată.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. b) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Mocanu Serghei.

Se casează hotărîrea Curții de Apel Chișinău din 21 decembrie 2012, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Mocanu Serghei împotriva Ministerului Finanțelor al R. Moldova privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat, și se emite o nouă hotărîre prin care:

Se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de către Mocanu Serghei împotriva Ministerului Finanțelor al R. Moldova privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat.

Se constată încălcarea termenului rezonabil de judecare a pricinii civile la cererea de chemare în judecată depusă de Mocanu Serghei împotriva Ministerului Finanțelor al R. Moldova privind constatarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei și repararea prejudiciului moral cauzat.

Se încasează de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Mocanu Serghei suma de 3 000 (trei mii) lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

În rest, cererea de chemare în judecată a lui Mocanu Serghei se respinge.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,  
judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Nicolae Craiu

Iurie Bejenaru

